

Рецензия

на дисертационен труд на тема:

„ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ФУНКЦИИ НА ФИЗИЧЕСКОТО ВЪЗПИТАНИЕ В НАЧАЛНОТО УЧИЛИЩЕ”

за придобиване на образователната и научна степен “Доктор”

Докторант: Невяна Докова Докова

Рецензент: проф. Николай Колев, дпн

Представеният ми за рецензиране дисертационен труд „Образователните функции на физическото възпитание в началното училище” разглежда един строго специфичен, но значим проблем за теорията и практиката на училищното физическо възпитание. Актуалността на проблема се дефинира от това, че сме свидетели на едно задълбочено и целенасочено изследване върху сравнително малко проучвана проблематика в областта на училищното физическо възпитание и свързаната с него многофункционална същност и реализация, като явление, процес и дейност. В него авторката прави сполучлив опит да разкрие иманентната същност на образователните функции на физическото възпитание в началното училище, като апробира и различни подходи за тяхната реализация на практика в учебния процес.

В структурно отношение дисертационния труд е разработен като класически експериментален труд – увод, 3 глави, заключение, библиография и приложения. Написан е на 154 страници основен текст, с приложение от 24 страници. Онагледяването е представено от 85 единици – 39 таблици, 39 фигури и 7 схеми.

Библиографията обхваща 148 информационни източника от които 110 на кирилица, 38 заглавия на латиница, 20 интернет- ресурса. Броят на приложените заглавия в библиографията превишава цитираните в текстуалната част на дисертацията.

Литературният обзор по проблема в предметната област на дисертационния труд е разгледан в първа Глава с наименование „Многофункционална същност на физическото възпитание и възможности за развитие на познавателните способности на учениците”. Тя обхваща 40 страници и е разработена в 3 раздела. В тази глава на дисертацията е направен теоретичен анализ по отношение мястото на

образователните функции в теорията и практиката на физическото възпитание (исторически преглед). Разгледани са някои съвременни аспекти характеризиращи постановката и съдържанието на обучението по предмета в началното училище, както и възможностите за повишаване познавателната активност на учениците. Лично на мен ми допада подхода и начина на представянето на тази глава. Много точно и ясно са посочени всички негативни моменти по отношение на образователната насоченост на физическото възпитание като педагогически процес и необходимостта учениците да усвояват целенасочени знания за ползата от двигателната активност. Повдига се въпроса за характера на обучението по този предмет и насоките за повишаване на неговата ефективност, както и съвременното разбиране за активността на познавателната дейност на учениците в процеса на обучението.

Методологическа рамка на дисертационния труд е построена правилно. Представени са подробно и компетентно отделните методологическите характеристики на изследването и неговите организационно-времеви параметри. Целеполагането, методиката и организацията на изследването са представени във втора глава в обем от 35 страници. Дисертацията има ясно изградена и защитена концепция, добре формулирана работна хипотеза. Целта и задачите са формулирани добре и отразяват научната идея и постановката на реализирания експеримент и дават ясна представа за намеренията на докторанката.

Обектът, предмета и субекта на изследването са описани изчерпателно. В експеримента са обхванати 120 ученици на 9-10-годишна възраст, разпределени в две контролни и две експериментални групи.

В методиката на изследване са приложени необходимите и достатъчни методи на изследване за решаване на целта и задачите на изследването.

Приложените статистически методи са достатъчни за решаване на целта и задачите в изследването. Между табличното и графичното представяне и представянето на резултатите чрез статистическите показатели има единство. Получените резултати са осигурени статистически и могат да се интерпретират като следствие на закономерни причини.

Третата глава, като най-съществената част от дисертацията, е посветена изцяло на анализа на собствените резултати. Тя е построена в две основни подглави. Първата разглежда същността и особеностите на образователните функции на физическото възпитание, както и предпоставките за тяхното осъществяване. Тази част на разработката е посветена на резултатите от собствени констатиращи изследвания и анализът им с цел разкриване практическите аспекти на изследвания

проблем. Направени са достатъчно аргументирани констатации, носещи информативност и същевременно тревожност за истинското състояние на физическото възпитание. Един от тях е, че в настоящия етап образователните функции на физическото възпитание в началното училище се характеризират със стеснен обхват както по отношение на тяхната практическа реализация, така и по отношение на контрола върху постиганите резултати.

Втората подглава представя идейна концепция на модела за реализиране на образователните функции и получените от неговото прилагане резултати. Водещи за идейната основа са съвременните концепции в образователната система по отношение поставянето на детето и ученика в центъра на образователния процес, както и идеите за хуманистичния и холистичния подход в управлението. В съдържателен аспект моделът на докторантката Додова включва два компонента: теоретичен и практически. Чрез интегриране на двигателната с познавателната дейност на учениците тя създава условия за реализиране на психомоторен, афективен и когнитивен тип познание.

В синтезиран вид ще откроя някои по-съществени приноси от тази глава и на дисертационния труд като цяло:

- Докторантката постига сравнително всеобхватен, задълбочен, с израз на лична позиция анализ на теоретични и научно-приложни изследвания и опит на преподаватели, научни работници и специалисти в България и други страни в областта на Физическото възпитание и спорта;
- Въз основа на задълбочен теоретичен анализ са разкрити състоянието и тенденциите в развитието на съвременното начално училищно физическо възпитание както у нас, така и в редица европейски страни. Обособена е необходимостта от издигане образователния статут на физическото възпитание като учебен предмет с възможности да обучава, възпитава, развива;
- Разработен и апробиран е експериментален модел за усвояване на специфични знания в уроците по физическо възпитание и стимулиране познавателната активност на учениците. Представеният експериментален модел съчетава в себе си единството между теорията и практиката, което придава цялостност и завършеност на всеки учебен процес;
- Очертани са идеи и практически възможности за по-ефективно реализиране на образователните функции на физическото възпитание в началното училище като предпоставка за формиране на начална спортна грамотност. На базата на дедуктивно-логическия анализ са диференцирани съдържателните компоненти на понятието „спортна образованост” ;

- Апробирани са в практиката дидактически тестове като обективно средство за проверка нивото на знанията на учениците по предмета „Физическо възпитание и спорт”. Въз основа на получените от изследването резултати се доказва, че в учебния процес по физическо възпитание съществуват реални условия за развитие, наред с двигателните, и на познавателните способности на учениците от началния етап на основната образователна степен.

По темата на дисертационния труд са публикувани в специализирани научни списания и сборници от научни конгреси 5 публикации, от които 4 самостоятелни разработки на докторантката Невена Докова.

Авторефератът на дисертацията отразява същността и съдържанието на дисертационния труд.

Докторантката и рецензентът нямат съвместни публикации, разработки и проекти.

Към докторантката Невена Докова имам следните уточняващи въпроси:

- Какъв е общият брой на изследователските единици /човеко изследвания /, защото в методиката са посочени само две контролни и две експериментални групи ?
- Не смята ли, че използването на системата SPSS би било по удачно за статистическата обработка на данните и за техния анализ ?

Имам и други незначителни забележки към дисертационния труд, но те се свеждат повече до желението ми да бъде полезен за бъдещи публикации и изследвания на докторантката. По същество дисертацията ще привлече вниманието на спортно-педагогическата общност по отношение образователната същност на училищното физическо възпитание. Надявам се трудът на докторантката и научния ръководител да насърчи началните учители и педагозите да отдават по-голямо значение на физическото възпитание като педагогически процес, използвайки неговите възможности за многопосочно положително въздействие върху цялостното личностно изграждане на учениците. В рамките на образователната система предметът "Физическо възпитание и спорт" да не бъде отъждествяван единствено само с неговите двигателно-развиващи функции, които, макар и основни, не изчерпват неговата многофункционална същност, а да се издигне статута му в българското училище.

Заклучение

Ясно и убедено изразявам становището си на рецензент, че разработената дисертация е научен труд с очертани научни и научно – приложни приноси относно образователните функции на физическото възпитание в началното училище. Теоретичното проучване на проблема за образователните функции на физическото възпитание в началното училище показва, че на този етап той представлява съществен резерв за усъвършенстване на учебния процес по физическо възпитание. Постигането на образователните цели изисква да се интегрира в едно двигателната с познавателната активност на обучаваните. Обобщавайки, в заключението ще отбележа, че проведеният педагогически експеримент и получените от него резултати потвърждават предварителните очаквания, формулирани в работната хипотеза, целта и задачите на изследването. Дисертационният труд развива и обогатява педагогическата теория в конкретното направление, осигурява на педагогическата практика и апробиран конкретен педагогически модел. Това ми дава основание да гласувам без колебание с „ДА” за присъждане от научното жури на образователната и научна степен „ДОКТОР” на Невена Докова Докова.

10/10/2011 г.
София

Рецензент :

/проф. Н.Колев, дпн/